

רש"י ד"ה א' דמאחרי
בו' יום שני הוה. וקשה
לי הא דהא לא בעי שלומי
דכי העידו היה צאמת חייב
וחוה בכלל מה דמשיג אלא
דאקדמי אקדומי וכמ"ש
רש"י ד"ה דמקדמי דכל
שקודם שצאת כח שניה
להעיד נעשה מעשה טגי.
והו"ל לרש"י לפרש דמאחרי
שאומרים שאחרי שהעידו
נעשה המעשה וכו' ע"ע:

מרובה פרק שביעי בבא קמא

עד.

עין משפט נר מצוה

צה א מיי פי"ט מהל'
עדות הלכה ב':

רבינו חננאל

מדסיפה במיפך והזמה,
ירשא נמי במיפך והזמה.
דקתאני סיפא במיפך
מעידנו באיש פלוני
שהפיל שן עבדו ואחרי
כן סימא עיני שהרי העבד
אומ' כן ונמצאו זוממין
משלמין דמי עין לרב.
ואמ', היכי דאמי או
לימא דלא מורד המומין
בחבאל כלל, דמי כוליה
עבד בעו לשלומי לרב.
אלא דמשהדי הכי אורו
היום שהעדותם שהפיל
שן עבדו רבנו עמו בדין
אורו היום במקום פלוני,
אלא מקודם לכן סימא
שנו, כי האי גונא דדאי
משלמין דמי עין לרב.
ומדסיפא לא מיתוקמא
אלא במיפך והזמה, רישא
נמי במיפך והזמה. והאי
דקתאני משלמין דמי עין
לרב אחר שפוחתין לו
דמי השן, וחורנו לבאר
דוקיא דרבה דדייק מהא
מתנתא דהכחשה תחילת
הזמה היא, מנין. ואמי
רב אשי רבה הכי דייק
מדרישא בשלוש כיתות
סיפא נמי בשלוש כיתות,
ואי איפשר להעמיד
ההכחשה ברישא דקיימא
לן האחרונים מכושיין
את הראשונים ואם נאמר
שהעידו הראשונים כי
הפיל ואחר כך סימא
ונתחייב הרב לתת דמי
עין לעבד, ובאו אחרים
והכחישו ואמי' סימא
ואחר כך הפיל, נמצאו
הראשונים מוכחיין. באה
כת שלישית והזימו כת
הראשונה, חייבין לשלם
דמי עין לרב היה לו
לומר ולמה אמרה הבריות
דמי עין לעבד אלא
ודאי כת האמצעית נמצאו
זוממין והם מכושיין
ולא מוכחיין ולא שמעו
מינה ולא מידו כי
כך דייק רבה מסיפא.
ומקומה לסיפא כגון דאנו
תרי ואשהדו והפיל
שינו ואחר כך סימא
עינו דבעי הרב לשלם
דמי עין ובאו אחרים
והכחישו ואמי' סימא
ואחר כך הפיל ובאה
כת שלישית והזימו את
הכת הראשונה המוכחשת
וכיון שהזומו נתחייבו
לשלם דמי עין לרב
דקתאני בברייתא. ודייק
רבה מדבריו ממונות
הוכחשו ואחר כך הזומו
משלמין הם, הכי נמי
בדיני נפשות אם הזומו
אחרי שהוכחשו נהרגין.
ובא אבי ודחה ליוקיא
דרבה, והתקפה דר' זורא
פשוטה ודחיה היא,

מדסיפא. בשמי כיתות. להכי תלי רישא בסיפא דרישא לא ניחא
לן לאוקמה בשמי כיתות אלא בג' משום דקתני שהרי הרב אומר
כן ואי דלא תאחי כת אחריתי מקמי דידעו ואמרו איפכא לא הוה
ניחא ליה בהני דמפקי ליה לעבד לחירות אלא מדסיפא מיתוקמא
בשמי כיתות וע"כ במיפך והזמה
מוקמת ליה הלכך רישא נמי אוקי
במיפך והזמה: **שהרי העבד אומר**
כן. דניחא ליה דמפקי ליה לחירות
וייהיב ליה דמי עין: **בפראי.** אותן
שזוממין: **אינימא דלא קמורו.** הנך
בתראי בצבאל דעבד כלל אלא
דקתאמי עמנו הייתם ותו לא מדי:
כוליה עבד. בעי קמאי לשלומי:
ואפכינהו. והאנו ליה לרב לפוטרו
מדמי עין שהן מרובין מדמי שן
ומיהו עבד נפיק לחירות: **ואזמינהו.**
והכא ליכא למימר כדאמר רבא
ברישא דתאחי כת אחריתי מקמי
דידעו ואמרי איפכא סימא את עינו
והפיל את שניו דאי תאחי כת אחריתי
ברישא והדר אמרי הני הפיל את שניו
וקימא את עינו כיון דלא אפומייהו
פסקינן דינא אלא בראשונים שמוקקים
את הרב לדמי שן שינו בכלל דמי
עין של אחרונים אפילו נמצאו זוממין
אלו האחרונים לא הו מתייבזו דאין
עדים זוממים מתחייבים עד שיגמר
הדין על פיהם הלכך הך סיפא מוכחא
לפוס ריהטא בשמי כיתות ומיפך
והזמה: **ויסי דמי.** זין רישא וזין
סיפא כיון דהשתא מוקמת לה במיפך
והזמה ובשמי כיתות עדים היכי דמי:
אי דמאחרי אחורי הני בפראי. כגון
דלמרי קמאי יום ראשון הוה מעשה
ואתו בתראי ואמרי *יום שני הוה
מעשה ואיפכא הוה: **אכסי כוליה**
עבד בעי לשלומי לרב. דכי מחייבי ליה
מיום ראשון להוליא עבדו לחירות
אכתי לא הוה צר חיובא דהא ציוס
שני הוה מעשה ואכתי כוליה עבד
בעי לשלומי לרב דכי אתו לאסחודי
לחיוביה לרב אכתי לאו צר חיובא
הוא: **דמקדמי אקדומי הני בפראי.**
שהם מודים שקודם שצאת כת ראשונה
להעיד נעשה מעשה: **ואי דלא.** העמידו
העבד לרבו זדין קודם שצאת כת
ראשונה להעיד אכתי כולי דמי עבד
בעי שלומי דהא כוליה בעי אפסודיה

דפרכינן לעיל צמר דמפקי ליה לחירות דמי עין בעי לשלומי ליה
ויכולין לומר לטובתו צאלו כדאמר צפ' היו צודקין (סנהדרין מה). דיכולין
לומר לאוסרה על צעלה צאלו וי"ל דלמאי דמוקי לה השתא במיפך
והזמה מסקינן דאיידי כשעמד כזר זדין ומסתמא כזר נתפרסם
הדבר שאלא העבד לחירות והרב
צעלמו מודה דקתני שהרב אומר
כך שעמד זדין וכל עיקר שצאין לדין
עכשיו לפי שהעבד תוצע דמי עינו
וזוממין את הרב לדין ורבו מודה לו
דמי שינו לכך כי אתו סהדי לא אתו
אלא לגרע כמו של עבד שאם יצאו
עדים על דמי עינו לא יהיה ממש
בדצריהם ויודעים הם שיצאו עדים
אצל מעיקרא לא הוה ידעינן דמיידי
כשעמד זדין אפי' הרב מודה כמה
פעמים לריך העבד לעדים למודה
בקנס פטור משום הכי פריך שפיר
צמר דמפקי ליה לחירות כו' וכו'
למה דחק אצ"י לאוקמי לסיפא
במיפך והזמה כיון דשעמד זדין
מוקינן לה יאמר שהעבד תוצעו
דמי עינו והרב מודה לו דמי שינו
הציא עבד עדים הפיל את שניו
וקימא את עינו וצאו עדים הזימום
וי"ל דודאי ה"ה כך שוה אס מיפך
הוה ע"י הודאת הרב כמו על פי
עדים אלא אורחא דמילתא נקט שאין
רגילות הרב להודות כלל אלא כש"ס
עדים נדבר:

דאבתי גברא לא מחייב.

אין הטעם משום דאי
הוה בעי הוה אתי לצ"ד ומודה
ומיפטר דאפי' לשמואל דלמר לקמן
(דף עה). מודה בקנס ואח"כ צאו
עדים חייב הכא כיון דלא עמד זדין לא
חשבינן לגברא צר חיובא לענין קנס
כדפרישית בקוף הנניח (לעיל לג. ושם:
ד"ה אכא) כשעמתין דהחלטת השור:
ונמצאו זוממים קמאי. **בןך**
סיפא הולרך לומר
שהעדים שהזכרו בצרייתא שהזומו
הם היו ראשונים משום דלררך לומר
דפסקינן דינא אפומייהו דאין העדים
זוממים משלמים עד שיגמר הדין על
פיהם ואם לא שצאו תחילה לא ה"מ
למפקס דינא אפומייהו אצל ברישא
אע"פ שצאו לסוף פסקינן דינא
אפומייהו: **עבד כל דהו מימר**
אמר. הרבה יש לתמוה אמאי קאמר כל דהו לגמרי צאין לסיועיה:
הוה

ומודה ומפטר דמודה בקנס פטור וחירות דשן ועין קנסא הוה:
כשעמד זדין. על הצבלות הללו ע"י עדים אחרים צ"ד אחר ומייבזהו להניח העבד וצרח דהשתא אי קאתי צעלים קמן הא לא
מהניא ליה הודאה וקתבע ליה האי עבד הפלת את שניו וקימת את עיני והעמדתין זדין ונתחייבת לי דמי עיני והציא עדים אלו
על כך ואתו סהדי אחריני ואפכינהו ואמרו לא חייבניהו צ"ד אלא דמי שן ואזמינהו הלכך זין רישא וזין סיפא דלמי עבד לא מחייבי
דהא מצ"ד קמא נפק עבד לחירות אלא שזה היה מחזיק בו אצל דמי עין משלמי לעבד צבאל דרישא דהא ממונא דעין אית ליה גביה
מזית דין קמא וקבעו הני למיפטריה ובסיפא משלמי דמי עין לרב דקא מחייבי ליה אשקרא וע"כ דאפכינהו מוקמת ליה דאי לאו
הכי כיון דליכא סהדי אצי דינא קמא כוליה עבד בעי שלומי: **דוקיא דרבא.** דהכחשה תחילת הזמה היא מהיכא: **אינימא**
מרישא. דמוקי לה בשלש כיתות סוף סוף מי קא איתכחשו דמיהו עדותן צעילה בהכחשה דקמאי הא אי לאו מיתומי דינא כותמיהו
פסקינן ויהיב דמי שן דישנו בכלל עדות הראשונים ומשום הכי מהניא בהן תורת הזמה אצל גבי שנים אומרים הרב ושנים אומרים
לא הרב דאיתכחשו קמאי ולא קטלינן ליה ולעולם! אימא לך כיון דצטיל סהדומייהו לא מהניא בהו תורת הזמה: **מדרישא.**
מוכחא בשלש כיתות דקתני שהרי הרב אומר כן אלמא דלתו כת אחריתי ברישא דהוה מחייב ליה דמי עין: **סיפא נמי בשלש.**
כיתות ונהי דלא אפשר דתהוי כת אחריתי קודמת דא"כ דקמאי אמרי סימא והדר הפיל והני אמרי הפיל והדר סימא לא מיגמר
דינא אפומייהו למיתן דמי עינא אלא דמי שן והוי צבאלא דמרייהו וכיון דלא נגמר הדין על פיהם לא מחייבי הני מניעאי בצומה
דכת שלישית מיהו הכי מוקי לה דלתו הני צי תרי ברישא ואמרי הפיל והדר סימא ופסקינן דינא אפומייהו כו': **דקא מחכשי לקמאי.**
ובצטלה עשותן דלא יעבז דמים הימירים וקתני דכי נמצאו זוממים על ידי כת שלישית משלמין: **אלא סיפא למה לי.** לאוקמה
בדוחקא בשלש כיתות הא צמרי אגיא וצדאפכינהו ואזמינהו ורישא כדמשמע בשלשה דללא צדאפכינהו ומיהו מינה ליכא למידק מנידי:

ניפוק